

A Lenin Kohászati Művek könyvtárának pártfoglalásáról

1.

A Népművelési Minisztérium az 1954. december 14—15-én megtartott országos értekezleten az állami könyvtárak felelősségét az állami könyvtárak feladatává tette, hogy 1955-től kezdődően sokkal nagyobb mértékben adjanak szakmai-módszertani segítséget a szakszervezeti és üzemi könyvtáraknak.

A miskolci Megyei Könyvtár — a »Fel-szabadulási Verseny« keretén belül — 1955 januártól kezdődően vállalta a Lenin Kohászati Művek könyvtárának szakmai segítségét. A segítséssel azt kívánjuk elérni, hogy a könyvtár talpra álljon, s a modern könyvtári technika alkalmazásával minél eredményesebben szolgálhassa a dolgozók nevelését, szórakoztatását.

A szakmai segítség előkészítéseképpen október—november hónapokban felmértük és a helyszínen tanulmányoztuk az adott helyzetet, hogy a helyi ismeretek birtokában, az adottságokat figyelembe véve, láthassunk neki az elvégzendő feladatok megvalósításának.

A felmérés idején a gyár területén — egymástól teljesen elkülönítve — két könyvtár működött: egy szakszervezeti és egy műszaki. Közöttük jóformán semmiféle kapcsolat nem volt (máig sem javult a helyzet ezen a téren), ami bizony mindkét könyvtár munkáján meg is látszott.

A felmérés a szakszervezeti könyvtárat egy elhanyagolt kis épületben találta, melyet 5—6-szori költöztetés után kapott. Két kicsi szoba állt a könyvtár rendelkezésére. Ilyen körülmények között senki sem csodálkozhatott azon, hogy a könyvtár állományából a folyosóra is jutott. E kis helyiség megközelítése is komoly nehézségbe ütközött, mivel ugyanabban az épületben helyezték el a gyár dekorációs műhelyét is, s a dekorációs kellékek akadályozták a könyvtárba való jutást.

A könyvtár a központ és a kultúrosztály utasítására új helyiséget kapott januárban a gyáron kívül. Egy mozi előcsarnokában helyezték el, mely előcsarnok egyben a mozi kijárata is. A könyvtár is és mi is többször kértük már, hogy szüntessék meg a kijárást, de mindeddig nem talált meghallgatásra kérelmünk, pedig a mozinak ezenkívül még öt kijárata van. (Meg kell jegyeznem, hogy az öt kijárat közül egy már hónapok óta zárva van, mivel a folyamatban levő építkezés során eléje hordták a fölösleges földet. Ennek a lezárása azonban úgy látszik nem veszélyezteti a mozi működését.)

A könyvtár könyvvállománya kétségbe ejtően rossz összetételű. *Ribakov: Száz-ezer kilométer* című művéből kb. 300, *Ázsajev: Távol Moszkvától* című könyvéből kb. 100, *Illyés: Hetvenhét magyar népmeséjéből* 77 kötet található. Egy-egy brosúrát 150—200 példányban szereztek be korábban. A politikai művek is túlzott példányszámban szerepelnek a könyvtár állományában. Egy-egy műből átlag 120—150 van. Sztálin Művei 6 kötetéből 60 db-ot vettek, míg a többiből átlag 10-et. A könyvtárnak a Könyvtár-ellátóval nem volt, s ma sincs szerződése. A főkönyvelőség nem hajlandó aláírni a szerződést, bár a könyvtár szorgalmazza azt. Csak a helyi könyvesboltból vásároltak, innen aztán — különösen korábban — minden válogatás nélkül azt, ami éppen volt. Ilyen körülmények között nem lehet azon csodálkozni, hogy a könyvesbolt ragaszkodik ahhoz, hogy a könyvtár ott vásároljon, s ne menjen máshová.

A könyvtár könyvvállománya a felmérés előtt feldolgozatlanul állott. A könyveket csak leltározattak — már amelyiket —, mert akadtak olyanok is, melyeket nem vettek nyilvántartásba, valószínűleg azért, hogy könnyebben lehessen elajándékozni. Ugyanis megtörtént, hogy a könyvtár állományából 250—300 kötetet csak úgy elajándékoztak. Ezért aztán nem csodálkozhatunk azon, hogy a könyvtárnak — a műhelykönyvtárakban levő anyagával együtt — kb. 28.000 kötet könyve van leltár szerint, a valóságban azonban csak 20.000. A hiányzó könyvek egy része az olvasóknál veszett el, egy másik része pedig ajándékként került az üzem dolgozóinak egy részéhez, vagy más szervekhez. Raktári rendje nem volt a könyvtárnak. A könyveket egy, a volt 7-es raktározási rendszernek valamilyen »diósgyőri« változata alapján raktározták. Ebből következett, hogy az olvasók maguk válogattak a teljes anyagból. Ha egy-egy olvasó netalán meghatározott igénnyel lépett a könyvtárba, bizony elég hosszú ideig tartott a könyvtár dolgozóinak, míg a keresett könyvet kézbeadták.

A szakszervezeti könyvtárhoz 68 műhelykönyvtár tartozott. E műhelykönyvtárak állománya eredetileg kb. 16.000 volt, de ebből az idők folyamán kb. 6000 kötet elveszett. A műhelykönyvtárakban az adminisztráció sokkal hiányosabb volt, mint a telepítő szakszervezeti könyvtárban, s így a késedelmes és hanyag olvasóknál százával veszttek el a könyvek. Sajnos, a szakszervezeti könyvtárban is találunk szép számmal olyan olvasókat,

akik két-három éve kölcsönözték ki a könyvet és »elfelejtették« visszahozni. Jó részük már nincs is a gyár munkásainak a sorában, régen leszámoltak.

A könyvtárosi teendőket a felmérés-kor 4 fő, ma már csak 3 dolgozó látja el, akik elég alacsony képzettséggel rendelkeznek. Az utóbbi időben végrehajtott személyi cserék ugyan javították a helyzetet, de a jelenlegi összetétel mellett sem látszik kellően biztosítva a könyvtár megfelelő fejlődése.

A műszaki könyvtárnál sem sokkal jobb a helyzet. Ennek a könyvtárnak a problémáival azonban nem foglalkozunk részleteiben, mivel ezt a könyvtárat az Országos Műszaki Könyvtár instruálja. Rá kell azonban itt mutatnunk arra, hogy a könyvtár igen sok követelni valót hagy maga után, mind a könyvtár munkáját, mind személyzeti összetételét illetően, ami viszont szorosan összefügg. Nehéz lenne megállapítani, hogy az egyes könyvtárosokat hogyan válogatták össze, s milyen szempontokat vettek figyelembe beállításuk alkalmával. A legnagyobb hibaként lehetne felróni a könyvtárak akkori dolgozóival szemben azt a nagyfokú nemtörődömséget, melyet saját munkájukkal szemben tanúsítottak. Ezt bizonyítja az a tény, hogy a két könyvtár 9 dolgozója közül egyetlen egy sem kapcsolódott be a könyvtárunk által rendezett — a szakmai minimumvizsgák előkészítését szolgáló — szakmai oktatásunkba. Könyvtári szakkönyveket nem olvastak, nem is szereztek be. A szakszervezeti könyvtárba a könyvtárosok folyóirata sem járt 1955-ig. A könyvtár egyik volt dolgozója kijelentette, hogy nem is érzi hiányát a lapnak.

2.

A felmérés előtt már helyileg is felfismerték a súlyos hiányosságok egy jó részét és nekiláttak azok kijavításának. Ez a körülmény a mi segítő munkánkat is megkönnyítette. A kultúrosztály vezetőjével folytatott előzetes megbeszélés alapján december első felében a Megyei Könyvtár segítségével — az eredeti helyi tervek figyelembevételével — konkrét javaslatot dolgoztunk ki a szakszervezeti könyvtár munkájának új alapokra való fektetésére.

A terv elkészült, végrehajtása azonban nemigen halad. Helyileg nem tudják, vagy nem akarják a végrehajtás előfeltételeit megteremteni. Erre kell következtetnünk abból a tényből, hogy februárban személyesen kívántunk a könyvtár érdekében tárgyalni a kultúrosztállyal, ahol akkor nem értek rá. S azóta sem április közepéig, pedig közben ismételt

jártunk a könyvtárban, s a kultúrosztályra többször beszóltunk.

A felmérés óta eltelt idő azt bizonyítja, hogy érdemes a könyvtárral foglalkozni, s nem kárbavesztett munka az, amit könyvtárunk a Lenin Kohászati Művek szakszervezeti könyvtárára fordít. S elsősorban nem a könyvtár dolgozói műlik — bár, amint előbb megállapítottam, a könyvtár dolgozói nem állnak a felkészültségnek azon a fokán, amit a munka maradéktalan elvégzése, valamint a könyvtár előtt álló feladatok ellátása megkövetelnek —, hogy nem tudnak megfelelő eredményeket elérni. Javaslatunk alapján beszerezték azokat a nélkülözhetetlen segédkönyveket, melyeknek hiányában magukat sem képezni, sem a feldolgozást megkezdeni nem tudták. Megkezdtek a könyvtár anyagát vizsgálását, s azokat a műveket, melyeket a könyvtár véglegesen megtart, folyamatosan leltárba veszik. Az újonnan vásárolt könyveket ma már azonnal leltározzák. A könyvtár vezetője egy alkalommal tapasztalatcserén vett részt a megyei könyvtárban, ahol különösen a feldolgozási munka menetét tanulmányozta. Sajnos, újabb bejövételére nem került eddig sor. Sőt, s ezt már magunk is nagyfokú nemtörődömségnek tartjuk, az újabban rendezett alapfokú oktatásunkba egyetlen egy dolgozója sem kapcsolódott be a könyvtárunk, pedig erre a SZOT megyei kultúrfelelősén keresztül, s mi magunk személyesen is valamennyiüket meghívtuk. Nem ártana — véleményünk szerint — egyikük számára sem, ha eléggé gyér szakmai ismereteiket igyekezzenek elmélyíteni. A kétkartyás kölcsönzésről — melynek igen komoly előnyeit alig tudták érvényesíteni — áttértek az egykartyás kölcsönzésre. Ugyancsak javaslatunk alapján áprilistól megkezdtek az olvasók újrairatkoztatását. Ezelőtt a könyvtár ugyanis nem iratkoztatta be olvasóit minden évben, s ennek lett az az eredménye, hogy olyan »olvasókat« is nyilvántartottak az olvasók jegyzékében, akik már évek óta nem dolgoztak a gyár kötelékében. Az újrairatkozásokkal egyidőben megkezdtek a késedelmes olvasók felszólítását, s ma már kéthetenként rendszeresen sürgetik a könyveik visszahozatalát. Megkezdtek a könyvtárban meglévő katalóguskartonnok előrendezését, hogy aztán a megyei könyvtár segítségével kiépíthessék teljes katalógusrendszerüket. Már korábban eldöntöttük közösen, hogy a könyvtár olvasói szak- és betűrendes katalógust, valamint helyrajzi katalógust készít. A legnagyobb eredmény azonban a segítségnek az, hogy végre megkezdődött a könyvtárban a feldolgozási munka. Bár ma még nem beszélhetünk minden telkin-

tebben kielégítő feldolgozásról, de kialakulóban van a könyvtár raktári rendje (szakrendi-betűjeles raktározásra térnek át), s ma már az új anyagot forgalombavétel előtt nem csak leltározzák, hanem raktári jelzettel látják el, s címleírásokat készítenek a könyvekről. A megyei könyvtár, hogy a feldolgozó munkában segítsen, felajánlotta, hogy 5 dolgozója 3 napon keresztül aktívan részt vesz a munka megindításánál. Ugyancsak a könyvek feldolgozását, s ezen túl az olvasók igényeinek minél eredményesebb kielégítését igyekszik elősegíteni azzal, hogy a szakszervezeti könyvtár rendelkezésére bocsátjuk újonnan beszerzett, vagy ömlesztett anyagunk feldolgozása során készített kartonjaink egy-egy példányát. Továbbá rendelkezésükre áll könyvtárunk szolgálati katalógusa is, mivel meggyőződünk, hogy a könyvtár könyvvállományában található művek legnagyobb része a mi könyvtárunkban is megvan, s már korábban feldolgozást nyert. Így a szükséges katalóguslapok egyszerű lemásolás útján elkészíthetők, s nem kell külön feldolgozni az anyagot. Ez lényegesen megkönnyíti a szakszervezeti könyvtár munkatársainak a munkáját, s meggyorsítja a feldolgozás ütemét.

Bármilyen mértékű is lesz azonban a megyei könyvtár segítsége, a munka nagyobb részét helyben kell elvégezni. A könyvtár eddig is kapott már segítséget az Országos Műszaki Könyvtártól, a Népművelési Minisztérium könyvtári főosztályától, de ezek hiábavalónak bizonyultak, mivel a megkezdett, sőt sokszor befejezett munkák a hozzá nem értés miatt kárbavesztek. Így ment semmibe pl. az Országos Műszaki Könyvtár által

összeállított katalógus is: ma már csak egy katalóguslap-halmaz az egész, aminek — jelenleg — senki sem veszi hasznát. A könyvtár az utóbbi hónapokban némi fejlődésen ment át. Ma már észszerűbben használják fel azt az igen komoly összeget, melyet könyvbeszerezésre fordíthatnak. (A könyvtár évi könyvbeszerezési kerete 108.000,— Ft.) Olvasóinak tábora is nőtt, bár itt még igen sok a tennivaló. A könyvtárnak a műhelykönyvtárakkal együtt 3815 olvasója volt március végén, akik az év első negyedében 12.668 kötet könyvet kölcsönöztek. A legnagyobb elmaradás a propaganda-munka területén van. Itt semmit sem csinált a könyvtár. Hosszú hónapok óta egyetlen kiállítást sem rendezett (még tematikus kiállításokat sem). Ugyanez a helyzet az előadások, könyvismertetések területén is.

A jelenlegi állapotok megváltoztatása érdekében feltétlenül fontos, hogy a szakszervezeti bizottság, de különösen a kultúrosztály sokkal többet törődjék a könyvtárral, s igyekezzen segíteni a fennálló nehézségek megszüntetésében. Az semmiesetre sem segítség a könyvtár számára, hogy a kultúrosztály maga készíti el a könyvtár negyedévi tervét (ez történt ugyanis az első negyedévben), s készen adja oda a könyvtárnak. Hathatósan kell segíteni a könyvtár dolgozóit a műhelykönyvtárak összevonásában is, mivel a túl sok műhelykönyvtár jó ellátása meghaladja a könyvtár teherbíró képességét. Többet törődni a könyvtárral, fokozott segítséget nyújtani a problémáik megoldásához, komolyan ellenőrizni a könyvtár munkatársainak a munkáját: ez az, ami biztosíthatja a további eredményes fejlődést.

Szönyi László

A CSONGRÁD MEGYEI KÖNYVTÁR ÉS BEKE-BIZOTTSÁG KÖZÖS ANKÉTJA

Az Országos Béketanács kiadásában két sorozat jelenik meg. Az egyik: Mi van a nagyvilágban?, a másik a Békebizottság kiskönyvtára címet viseli. Ezeket a kiadványokat gyakran még a könyvtárosok sem ismerik, a fontos füzetek el sem jutnak a könyvtárakba. Ezért a Csongrád megyei békebizottság és a könyvtár elhatározta, hogy közös ankétokat rendez a kiadványok népszerűsítésére, előbb a megyei, majd a Járási könyvtárakban is. A külpolitikai sorozatban megjelent Lontai: »Értelem a vádlottak padján« című füzetéről május 17-én, a szerző jelenlétében tartották meg az első közös rendezvényt, melyre a könyvtár legjobb olvasóit, főleg értelmiségieket hívtak meg, ugyanis a füzet nekik íródott. Az ankét tanulsága szerint az olvasókat érdeklik a füzetek és kéri a kiadványok eljuttatását a könyvtárakba. A Békebizottság és a Megyei Könyvtár együttműködése az ankét után sem szakad meg, hanem továbbra is támogatják egymás munkáját. (Czukár Gy.)

ÚJ KÖNYVTÁR VAMOSSZABADIBAN

A tavalyi nagy dunai árvíz a Győr megyei Vamosszabadit is elöntötte, elsöpörve a falu lakóinak javait, többi közt könyvtárakat is. Az ország népe azonban összefogott az árvízkarosultak segítségére. Így született meg a kapcsolat a Maix Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának dolgozóit és a Vamosszabadi Népkönyvtár között. A Közgazdasági Egyetem könyvtárának dolgozói saját könyveikből adták össze azt a kb. 500 könyvet, amely az új községi könyvtár alapját képezte. A Közgazdasági Egyetem később is segítette a vámoszabadi népkönyvtárat és amikor kérés érkezett a lakóitól, hogy több szépirodalmi műre lenne szükségük, a könyvtár szakszervezeti bizottsága gyorsan akcióba lépett, megvette az Olcsó Könyvtár-sorozatot számukra. Azonkívül a több példányban meglévő klasszikus és új könyveiből kiválasztotta a nélkülözhetőket, és így újabb 70 könyvet, mégpedig nevelő és gyönyörködlető szempontból egyaránt kitűnő műveket (többi közt a gyönyörű kiadásban megjelent Toldit és János vitézt is) küldött Vamosszabadinak. (Donáth F.-né.)